Tlející dřevo – bohatství lesa

30.4.2024 - | Správa Národního parku Šumava

Toto zdánlivé „plýtvání“ vzbuzovalo a stále vzbuzuje spoustu otázek, vášnivých reakcí a mnohdy také nepochopení. Přitom tlející dřevo je opravdovým bohatstvím lesa, je nezbytnou součástí celého ekosystému a v širším kontextu je také lákadlem pro návštěvníky.

Lesník Josef Seidel v roce 1846 navštívil šumavské pralesy, aby ještě zastihl tyto chrámy přírody před úplným zničením, a už tehdy byl fascinován množstvím odumřelých stromů: *„**Při vstupu do těchto svatých míst nerušeného působení přírody nás nejdřív zaujme to množství na všechny strany popadaného a z velké části mechem porostlého ležícího dřeva… S jakým mrháním tu příroda hospodaří, aby dosáhla takových výsledků, jak velká musí být hmota rostlin, která tu zaniká bez využití, a jaká síla musí být nashromážděná v půdě.“***

„Ponechávání dřevní hmoty k zetlení za více než 30 let existence NP Šumava vždy vyvolávalo kontroverze a to jak mezi odbornou, tak i laickou veřejností. Bylo tedy důležité nejdříve vysvětlovat cíle mezinárodně uznávaných národních parků, na jejichž území probíhají přirozené přírodní procesy, vysvětlovat nezbytnost tlejícího dřeva v lesích, ale také neustále zkoumat vlastnosti tohoto fenoménu a následně se získanými daty seznamovat veřejnost. A v této fázi se nacházíme právě nyní,“ vysvětluje vyhlášení roku 2024 na Šumavě, jako roku tlejícího dřeva, ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

„Jsem přesvědčený, že dnes už nemusíme veřejnost utvrzovat v tom, že tlející dřevo je pro les prospěšné, že má řadu funkcí a že je nezbytnou součástí přirozených procesů v šumavských lesích. Ale pořád probíhají výzkumy, jejichž výsledky i nás stále překvapují. Chceme tedy veřejnosti předávat nejaktuálnější informace od entomologů, mykologů a dalších odborníků tak, aby byly srozumitelné a snadno dostupné. Problematika ponechávání dřevní hmoty je totiž mnohovrstevnatá a nelze ji zúžit jen do několika málo vět, či článků,“ dodává Pavel Hubený.

Tlející dřevo v lesích má mnoho pozitivních funkcí, mimo jiné po určitou dobu zásadně zvyšuje druhovou rozmanitost v místech, kde se vyskytuje. Je domovem až 50 procent všech organizmů žijících v lese. Tlející kmeny stromů se totiž dají považovat za specifický biotop, které obývají tisíce druhů organismů – bakterií, řas, hub, mechů, játrovek, lišejníků, kapraďorostů, hmyzu a dalších. Bez odumírajícího nebo odumřelého dřeva by na Šumavě nedokázaly žít ani některé druhy ptáků.

„Jsou to jak šplhavci, tedy například strakapoudi, datli nebo datlíci, ale také pěvci, například brhlík lesní, všechny druhy našich sýkor zejména pak sýkora lužní, babka a parukářka, lejsci – bělokrký či pro Šumavu typický, byť vzácný lejsek malý. A pochopitelně i některé druhy sov. Pokud by nezůstávaly v lesích zlomy nebo doupné stromy, jen těžko bychom se na Šumavě mohli těšit z přítomnosti puštíka bělavého,“ vyjmenovává ornitolog Správy Národního parku Šumava Aleš Vondrka.

Ponechávání tlejícího dřeva v bezzásahových porostech, které se v současnosti rozprostírají na více než 44 procentech území Národního parku Šumava, udělalo právě toto chráněné území jedinečné v rámci Evropy. Vyskytují se tu velmi vzácní brouci a to včetně kornatce velkého nebo trnoštítce horského v relativně početných populacích

„Poslední historické záznamy o kornatci velkém máme z roku 1907. V roce 2017, po více

než 100 letech, jsme ho na Šumavě zaznamenali znovu a v současnosti jej nacházíme na mnoha místech od jihu po západ Šumavy. Loňské sledování trnoštítce horského jej potvrdilo na čtrnácti lokalitách napříč Šumavou, která je v kontextu střední a západní Evropy pravděpodobně územím s největší hustotou výskytu tohoto druhu," upozorňuje zoolog Správy Národního parku Šumava Vladimír Dvořák.

Tlející dřevo je také útočištěm pro novou generaci lesa. Obzvláště v nejvyšších polohách národního parku mnoho nových stromků vyrůstá přímo z rozkládajících se pahýlů, nebo ležících kmenů. Tlející dřevo dále funguje jako zásobník velkého množství živin. Stromy je během svého života čerpají z půdy a ukládají do svých těl. Po odumření je po dobu desítek let, kdy se rozkládají, vrací zpět. Tlející dřevo také zadržuje velké množství vody, a to jak přímo v tělech stromů, když v určité fázi rozkladu voda tvoří většinu jejich objemu, tak i tím, že ležící kmeny tvoří přirozené přehrádky a zadržují povrchovou vodu. Zásadně tak utvářejí vlastnosti stanoviště, poskytují vodu v suchých obdobích.

„Tlející stromy v různém stádiu rozkladu také působí na naše emoce. Velmi brzy po opadání jehlic nebo listů začnou kmeny ožívat houbami, mechy a lišejníky, dřevo v tomto stádiu se stává klíčovou součástí pocitu „divočiny." A i kvůli tomuto pocitu mnozí Šumavu navštěvují. A nejsou první! Začala s tím už Eliška Krásnohorská, Adolf Heyduk, Jaroslav Vrchlický nebo Julius Mařák.

Každého, kdo si tohoto pocitu chce užívat plnými doušky, musím ale upozornit, že odumřelé stromy nejsou jen malebné, ale jsou i nebezpečné. Vstupujte tedy do šumavských lesů s respektem, opatrně a s vědomím rizik, která přítomnost tlejících stromů přináší," upozorňuje ředitel Pavel Hubený.

Tlející dřevo ponechávané v lesích je fascinující svět a každý má možnost jej na Šumavě poznávat a užívat si jeho divokost. Správa proto pro letošní rok připravila celou řadu programů, které návštěvníkům problematiku tlejícího dřeva představí.

„Připravujeme videa, exkurze, přednášky, články, výstavy v našich návštěvnických centrech, či speciální malířský workshop. Odborníci Správy NP Šumava vám tento svět přiblíží při komentovaných vycházkách, na které je možné se už nyní registrovat na našich webových stránkách, nebo při čtyřech speciálních jednodenních akcích, kdy budeme význam tlejícího dřeva vysvětlovat přímo v místech, kde se nachází, a to na Poledníku, Březníku, Pramenech Vltavy a na Plešném jezeře," vyjmenovává plány na letošní rok mluvčí Správy Národního parku Šumava Jan Dvořák. **„Těšíme se na všechny, kteří naše pozvání přijmou a vydají se sami, nebo společně s námi do rozlehlých šumavských lesů užívat divoké přírody."**

Aktuální programy, videa, články k letošnímu „Roku tlejícího dřeva" jsou zveřejňovány na oficiálních internetových stránkách Správy NP Šumava www.npsumava.cz, a oficiálním facebookovém a instagramovém profilu *NP Sumava* nebo pod hastgem *#tlejicidrevo*

Ve Vimperku 22. 4. 2024

Správa Národního parku Šumava si jako letošní téma vybrala tlející dřevo. Odumírající nebo odumřelé dřevo v šumavských lesích je typickým znakem v bezzásahových zónách národního parku nebo v přírodních rezervacích chráněné krajinné oblasti. Stojící či ležící odumřelé stromy jsou totiž pro Šumavu typické stejně, jako ponechávání části dříví k zetlení v místech, kde se těží.

Toto zdánlivé „plýtvání" vzbuzovalo a stále vzbuzuje spoustu otázek, vášnivých reakcí a mnohdy také nepochopení. Přitom tlející dřevo je opravdovým bohatstvím lesa, je nezbytnou součástí celého

ekosystému a v širším kontextu je také lákadlem pro návštěvníky.

Lesník Josef Seidel v roce 1846 navštívil šumavské pralesy, aby ještě zastihl tyto chrámy přírody před úplným zničením, a už tehdy byl fascinován množstvím odumřelých stromů: ***„Při vstupu do těchto svatých míst nerušeného působení přírody nás nejdřív zaujme to množství na všechny strany popadaného a z velké části mechem porostlého ležícího dřeva… S jakým mrháním tu příroda hospodaří, aby dosáhla takových výsledků, jak velká musí být hmota rostlin, která tu zaniká bez využití, a jaká síla musí být nashromážděná v půdě.“***

„Ponechávání dřevní hmoty k zetlení za více než 30 let existence NP Šumava vždy vyvolávalo kontroverze a to jak mezi odbornou, tak i laickou veřejností. Bylo tedy důležité nejdříve vysvětlovat cíle mezinárodně uznávaných národních parků, na jejichž území probíhají přirozené přírodní procesy, vysvětlovat nezbytnost tlejícího dřeva v lesích, ale také neustále zkoumat vlastnosti tohoto fenoménu a následně se získanými daty seznamovat veřejnost. A v této fázi se nacházíme právě nyní,“ vysvětluje vyhlášení roku 2024 na Šumavě, jako roku tlejícího dřeva, ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

„Jsem přesvědčený, že dnes už nemusíme veřejnost utvrzovat v tom, že tlející dřevo je pro les prospěšné, že má řadu funkcí a že je nezbytnou součástí přirozených procesů v šumavských lesích. Ale pořád probíhají výzkumy, jejichž výsledky i nás stále překvapují. Chceme tedy veřejnosti předávat nejaktuálnější informace od entomologů, mykologů a dalších odborníků tak, aby byly srozumitelné a snadno dostupné. Problematika ponechávání dřevní hmoty je totiž mnohovrstevnatá a nelze ji zúžit jen do několika málo vět, či článků,“ dodává Pavel Hubený.

Tlející dřevo v lesích má mnoho pozitivních funkcí, mimo jiné po určitou dobu zásadně zvyšuje druhovou rozmanitost v místech, kde se vyskytuje. Je domovem až 50 procent všech organizmů žijících v lese. Tlející kmeny stromů se totiž dají považovat za specifický biotop, které obývají tisíce druhů organismů – bakterií, řas, hub, mechů, játrovek, lišejníků, kapraďorostů, hmyzu a dalších. Bez odumírajícího nebo odumřelého dřeva by na Šumavě nedokázaly žít ani některé druhy ptáků.

„Jsou to jak šplhavci, tedy například strakapoudi, datli nebo datlíci, ale také pěvci, například brhlík lesní, všechny druhy našich sýkor zejména pak sýkora lužní, babka a parukářka, lejsci – bělokrký či pro Šumavu typický, byť vzácný lejsek malý. A pochopitelně i některé druhy sov. Pokud by nezůstávaly v lesích zlomy nebo doupné stromy, jen těžko bychom se na Šumavě mohli těšit z přítomnosti puštíka bělavého,“ vyjmenovává ornitolog Správy Národního parku Šumava Aleš Vondrka.

Ponechávání tlejícího dřeva v bezzásahových porostech, které se v současnosti rozprostírají na více než 44 procentech území Národního parku Šumava, udělalo právě toto chráněné území jedinečné v rámci Evropy. Vyskytují se tu velmi vzácní brouci a to včetně kornatce velkého nebo trnoštítce horského v relativně početných populacích

„Poslední historické záznamy o kornatci velkém máme z roku 1907. V roce 2017, po více než 100 letech, jsme ho na Šumavě zaznamenali znovu a v současnosti jej nacházíme na mnoha místech od jihu po západ Šumavy. Loňské sledování trnoštítce horského jej potvrdilo na čtrnácti lokalitách napříč Šumavou, která je v kontextu střední a západní Evropy pravděpodobně územím s největší hustotou výskytu tohoto druhu,“ upozorňuje zoolog Správy Národního parku Šumava Vladimír Dvořák.

Tlející dřevo je také útočištěm pro novou generaci lesa. Obzvláště v nejvyšších polohách národního parku mnoho nových stromků vyrůstá přímo z rozkládajících se pahýlů, nebo ležících kmenů. Tlející

dřevo dále funguje jako zásobník velkého množství živin. Stromy je během svého života čerpají z půdy a ukládají do svých těl. Po odumření je po dobu desítek let, kdy se rozkládají, vrací zpět. Tlející dřevo také zadržuje velké množství vody, a to jak přímo v tělech stromů, když v určité fázi rozkladu voda tvoří většinu jejich objemu, tak i tím, že ležící kmeny tvoří přirozené přehrádky a zadržují povrchovou vodu. Zásadně tak utvářejí vlastnosti stanoviště, poskytují vodu v suchých obdobích.

„Tlející stromy v různém stádiu rozkladu také působí na naše emoce. Velmi brzy po opadání jehlic nebo listů začnou kmeny ožívat houbami, mechy a lišejníky, dřevo v tomto stádiu se stává klíčovou součástí pocitu „divočiny.“ A i kvůli tomuto pocitu mnozí Šumavu navštěvují. A nejsou první! Začala s tím už Eliška Krásnohorská, Adolf Heyduk, Jaroslav Vrchlický nebo Julius Mařák.

Každého, kdo si tohoto pocitu chce užívat plnými doušky, musím ale upozornit, že odumřelé stromy nejsou jen malebné, ale jsou i nebezpečné. Vstupujte tedy do šumavských lesů s respektem, opatrně a s vědomím rizik, která přítomnost tlejících stromů přináší,“ upozorňuje ředitel Pavel Hubený.

Tlející dřevo ponechávané v lesích je fascinující svět a každý má možnost jej na Šumavě poznávat a užívat si jeho divokost. Správa proto pro letošní rok připravila celou řadu programů, které návštěvníkům problematiku tlejícího dřeva představí.

„Připravujeme videa, exkurze, přednášky, články, výstavy v našich návštěvnických centrech, či speciální malířský workshop. Odborníci Správy NP Šumava vám tento svět přiblíží při komentovaných vycházkách, na které je možné se už nyní registrovat na našich webových stránkách, nebo při čtyřech speciálních jednodenních akcích, kdy budeme význam tlejícího dřeva vysvětlovat přímo v místech, kde se nachází, a to na Poledníku, Březníku, Pramenech Vltavy a na Plešném jezeře,“ vyjmenovává plány na letošní rok mluvčí Správy Národního parku Šumava Jan Dvořák. **„Těšíme se na všechny, kteří naše pozvání přijmou a vydají se sami, nebo společně s námi do rozlehlých šumavských lesů užívat divoké přírody.“**

Aktuální programy, videa, články k letošnímu „Roku tlejícího dřeva“ jsou zveřejňovány na oficiálních internetových stránkách Správy NP Šumava www.npsumava.cz, a oficiálním facebookovém a instagramovém profilu *NP Sumava* nebo pod hastgem *#tlejicidrevo*

https://www.npsumava.cz/tlejici-drevo-bohatstvi-lesa